

Муниципальное общеобразовательное автономное учреждение
средняя общеобразовательная школа №11
городского округа город Нефтекамск Республики Башкортостан

РАССМОТРЕНО
на заседании ШМО
руководитель ШМО
учителей родных языков и
литературы, ИКБ и ОДНК НР

/И.Ф. Валиева/
Протокол №1 от «30» августа 2022г.

СОГЛАСОВАНО
Заместитель директора по
учебной работе
МОАУ СОШ №11

/Р.Р. Ямалтдинова/

УТВЕРЖДАЮ
Директор МОАУ СОШ №11

/И.Г. Аллаяров/
Приказ №664 от «31» августа 2022г.

**Контрольно-оценочные средства
Входной контроль
Учебный предмет «Родной язык (башкирский)»
Класс: 9
Демоверсия**

Составитель:
Валиева Ильзида Фаатовна,
учитель башкирского языка и литературы,
высшая квалификационная категория

Нефтекамск, 2022

Аңлатма языу

- 1.Диктант языу текстары дәрестә үтелгән грамматик һәм лексик темалар менән бәйле алына. Диктант язғанда текст һәр укуусының алдында булырға тейеш.
- 2.Диктант эшенең йөкмәткеһе һәм структураһы түбәндәге документтарға таянып төзөлдө:
  1. "Рәсәй Федерацияның Мәғариф туралы" Федераль законы №273-ФЗ, 29.12.2012й.
  2. Төп дәйәм белем биреүзен Федераль дәүләт белем биреү стандарттары №1897, 17.12.2010 й. (Рәсәй Федерацияны Мәғариф һәм Фән министрлығының редакцияның бойроғо "Федераль дәүләт белем биреү стандарттарында индерелгән үзгәрештәр" (№1577, 31.12.2015 й.).
  3. Федераль дәүләт белем биреү стандарттарының дәйәм белем биреү буйынса эшләүсе укутыусыларзың укутыу предметы буйынса эш программанының положениеһы (№871, 21.11.2016 й.)
  4. Нефтекама қалаһы 11-се мәктәптең муниципаль дәйәм автономия белем биреү учреждениенең укугу планы .
  5. Төп дәйәм белем биреүзен төп белем биреү программаһы (№ 872, 13.12.2018 й.)
  6. Дәйәм белем биреү ойошмаларында укутыу рус телендә алып барылған 5-9 кластар өсөн (башкорт теле һәм әзәбиәте) укугу предметы буйынса дәйәм белем биреү өлгө программаһы.
3. Контроль эшенең структураһы

Тикшерегү эше 1 өлөштән тора.

4.Эштен үтәлеү вакыты.

Контроль эште башкарыу өсөн 40 минут бирелә.

5.Өстәлмә материалдар һәм күргәзмәлек қулланылмай.

9 класс укуусыларының башкорт теле һәм әзәбиәте буйынса белемдәрен,

белегүзәрен һәм күнекмәләрен баһалау нормалары

Диктанттарзы баһалау

Укутыусы башта тексты укуп сыға. Өйрәнелмәгән орфограммалы һүззәр алдан ук тактала язылған булырға тейеш. Укутыусы синифтың әзерлегенә қарап, әйтеп яззырыу темпин үзе билдәләй.

Тексты орфоэпия, әзәби тел нормаларына ярашлы укуу талап ителә. Укутыусыға ярзам итөү максатында йыйынтық авторҙары текстар азағында грамматик эш төрзәре тәжидим иттеләр.

Диктант язылып бөткәс, укуусыларға тексты укуп һәм тикшереп сығыу рөхсәт ителә. Ләкин диктантты баштан ук уйлап, аңлап, иғтибарлы язырға өйрәтергә һәм һүнғы тикшертеү менән мауыкмаңка кәрәк. Укутыусы тексты икенсө тапкыр тулы килеш укуп сыйклас та, грамматик эш тәжидим итегергә тейеш.

Контроль диктантты тикшергәндә, түбәндәге хatalар төзөтөлә, ләкин баһалағанда исәпкә алышынай:

- 1) мәктәп программаһына индерелмәгән қағиҙәгә язылыштар;
- 2) әле үтелмәгән қағиҙәгә яһалған хatalар;
- 3) автор қуйған катмарлы пунктуацияға хatalар;
- 4) механик рәүештө бер хәреф урынына икенсөн языу (мәсәлән: *ата* урынына *аиа*).

Диктантка билдә қуйғанда шулай ук хаталарзың характерына иғтибар итергэ көрек. Хаталарзың иңәпләгендә тупаң булмағандары, йәғни грамоталылықты билдәләү өсөн әһәмиәте юктары, айырым билдәләнә. Бындай хаталарзың икеһе берәүгә иңәпләнә.

Түбәндәге хаталар тупаң булмаған хаталарға инә:

- 1) қағиҙәләрзен иңкәрмәләренә караған хаталар;
- 2) бәйләү юлы менән яналған күшма яңғызлық атамаларза зур хәрефтең язылышина хаталар;
- 3) бер тыныш билдәһе урынына икенсеһен қуиыу;
- 4) үзләштерелгән һүззәрзен ялғаузыры язылышина хаталар.

Диктант бергенә билдә менән баһалана.

«5» билдәһе — тупаң булмаған 1 орфографик, 2 пунктуацион хата булған эшкә,

«4» билдәһе 4 орфографик, 3 пунктуацион йә 1 орфографик, 6 пунктуацион, йә орфографик хатаһыз, 7 пунктуацион хатаһы булған диктантка қуиыла. Эгәр хаталар араһында бер типтағылар булна, 5 орфографик хаталы эшкә лә «4» билдәһе қуиырға мөмкин.

«3» билдәһе 6 орфографик, 6 пунктуацион йә 3 орфографик, 9 пунктуацион, йә 12 пунктуацион хаталы эшкә қуиыла. Эгәр эштә өс бер типтағы хата ебәрелһә, 8 орфографик, 8 пунктуацион хаталы эшкә лә «3» билдәһе қуиырға мөмкин.

«2» билдәһе 9 орфографик, 9 пунктуацион йә 8 орфографик, 10 пунктуацион хатаһы булған диктантка қуиыла. Хаталар һаны 15 орфографик хатанан да артып китһә, «1» билдәһе қуиыу уқытыусы қарамағында.

Әгәр контроль диктанттан һун өстәмә грамматик, орфографик, лексик эштәр тәжидим ителһә, уларзың һәр береһе айырым баһалана.

Грамматик биремдәрзә баһалағанда түбәндәгеләрзә иңәпкә алыш тәжидим ителә:

- «5» билдәһе** бетә эште лә теүәл йә бер хата булғанда,
- «4» билдәһе** эштең яртыһынан қуберәге дәрөс эшләнгәндә,
- «3» билдәһе** яртыһынан әзәрәге дәрөс эшләнгәндә,
- «2» билдәһе** бер эш тә дәрөс эшләнмәгәндә қуиыла.

Һалқын көз.

Кыш яқынлашыуы һизелә. Күкте қара болот қаплапған. Тәүлек буйына ямғыр яуғайны, хәзәр урамдан үтерлек тә түгүл. Һыуық ел исә.

Ағастарзың япрактары қойолған, улар яп- яланғас қалған. Коштар құптән инде йылы яққа китең бөткөн.

Тиззән қыш та етер. Кар яуыр, йылғалар туныр.